Verslag van de archeologische werkgroep 'Leen de Keyzer' over 1996

In haar boek *Kostbaar Gif* schrijft Mary Webb (1881-1927) aan het begin van haar voorwoord, dat proberen om het verleden op te roepen is als 'het trachten in de armen de hyacinthen kleur van de verte te sluiten'. Het verleden is, zegt ze, een onzichtbaar en stom geworden heden. Hoe moeilijk is het, zo niet onmogelijk dikwijls, om het verloren heden weer op te roepen. Maar als het lukt ook: hoe herkenbaar en hoe ontroerend soms. Als archeologen hebben we iets met het verleden. Uit de schamele resten, zoals we die in de grond aantreffen, proberen we het verloren gegane heden te reconstrueren. Zo kan een scherf de pot in gedachten roepen waarin melk gekookt werd en wat verkoolde korrels graan het brood dat in die tijd gegeten werd (of was het pap?). Het vinden van een geoxydeerd bronzen sieraad kan dan herinneren aan de liefde die ooit een al honderden jaren gestorven man voor zijn, ook al lang niet meer bestaande, vrouw koesterde. Bij archeologische activiteiten word je er steeds weer aan herinnerd dat, hoewel men in sommige opzichten vroeger anders leefde, men daarbij evenzeer mens was als wijzelf.

Op dit moment bestaat de werkgroep uit twaalf leden, waaronder drie 'slapende'. Deze laatsten zijn ter consultatie op afroep beschikbaar voor specifieke vragen, bijvoorbeeld ten aanzien van de historie van de streek, architectuur en het determineren van beenderen. Omdat er in Houten nog genoeg te doen valt, beperken we ons in principe bij onze archeologische werkzaamheden tot het grondgebied van deze gemeente. Er is een regelmatig contact met gemeenteambtenaren over voorgenomen bouwactiviteiten. Hierdoor kunnen we daar tijdig op anticiperen en reageren. Van de gemeente Houten ontvangen we ook een jaarlijkse subsidie, als tegemoetkoming in de kosten van graafmachinehuur en de aanschaf en het onderhoud van gereedschap en apparatuur. We streven er naar om te komen tot een deskundig team, dat efficiënt op elkaar in zal kunnen spelen en elkaar aanvullen. Dit alles in een amicale en gemoedelijke sfeer. Tenslotte zijn we amateurs en hobbyisten, dus moet onze inspanning een gezonde ontspanning zijn!
Zoals u waarschijnlijk bekend zal zijn, is de gemeente Houten door het Rijk aangewezen om vòòr het jaar 2005 een aantal van 6000 woningen te bouwen. Deze zullen worden gebouwd in Houten-Zuid. Bij ingewijden staat dit plan bekend als de Vinex-locatie Houten. Eind 1996 is men begonnen met de realisering van een deel van deze plannen. In dit gebied bevinden zich een groot aantal archeologisch beschermde monumenten en terreinen waarop een meldingsplicht rust. Vooruitlopend op de voorgenomen woningbouw, is door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) in het najaar 1993 en het voorjaar 1994 in het gebied een waarderingsonderzoek verricht. Op grond van de bevindingen werden de terreinen gewaardeerd met een waarderingsgetal van één tot drie. Eén houdt in: behoudenswaardig, twee: terreinen die na een opgraving vrij gegeven kunnen worden voor woningbouw en drie: niet behoudenswaardig, door verstoring ten gevolge van bewoning. Van de terreinen met het waarderingsgetal twee en drie zijn enkele aangegeven die, in overleg met de provinciaal archeoloog, door onze werkgroep mogen worden onderzocht.

Als uitvloeisel van deze afspraak zijn we dit jaar begonnen met een opgraving aan de Beusichemseweg te Houten, op een plaats bij ons bekend als locatie 11. Eerder had onze werkgroep daar in de buurt al een opgraving verricht in 1985. Er werden toen sporen gevonden van middeleeuwse bewoning. Ook bij terreinonderzoek op locatie 11 vonden we, naast recente scherven, vrij veel middeleeuws materiaal. Grondboringen leverden echter geen enkele aanwijzing op voor een middeleeuwse bewoning. Maar bij één boring werd in de boorkern een zwarte verkleuring waargenomen. Verdere boringen direct er om heen gaven aan dat er, op een zeer beperkt gebiedje, iets zat: we dachten aan een gat met asresten. Bij een proefopgravinkje stuitten we echter op een zwarte laag met zeer veel laat-middeleeuws materiaal. Na contact met de ROB, werd besloten tot een systematische opgraving met assistentie van een graafmachine. Hiermee zijn we

1. De vrijwel complete kogelpot van het type Paffraht (foto auteur 1996).

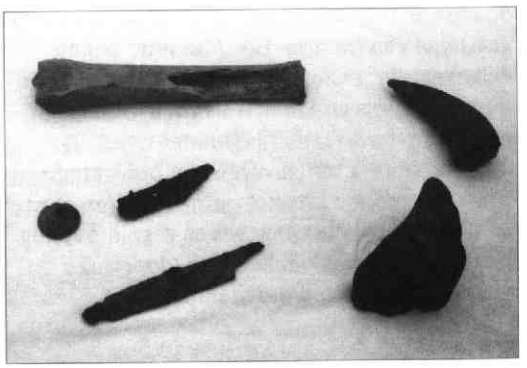

2. Enkele van de opgegraven gebruiksvoorwerpen (foto auteur 1996).

nu nog steeds bezig.
In een tweetal greppels werd een groot aantal vondsten gedaan: aardewerkfragmenten van het type Pingsdorf Paffraht en Andenne. Bovendien werden de fragmenten van een bijna complete kogelpot van het type Paffraht gevonden *(zie foto 1)*. Verder een aantal, veelal complete, skeletten van een marterachtige: bunzing ? Mogelijk zijn deze dieren gedood vanwege hun pels. Ook werden er gebruiksvoorwerpen als ijzeren mesjes, een bronzen halvemaanvormig gebogen voorwerpje (sieraad ?; vishaak ?), twee slijpstenen, een spinklosje en een benen schaats: een glis, aangetroffen *(zie foto 2)*.
Bij het uitspoelen van monsters van de greppelinhoud vonden we visschubben en visgraten,

3. Leden van de archeologische werkgroep aan het graven in de put waar sporen van een gebouw werden aangetroffen (foto auteur 1996).

fragmenten van (eenden-?)eierschalen en ook verkoold graan. Bij dit laatste gaat het waarschijnlijk om de graansoorten tarwe of een ondersoort daarvan, gerst en haver.
Omdat de meeste van deze vondsten een duidelijk huishoudelijke betekenis hadden, verwachtten we al gravend op de resten van een gebouw te zullen stuiten. Duidelijke sporen van een bouwwerk werden echter pas eind oktober gevonden, toen een nieuwe put was uitgegraven. Daarin werden onmiskenbaar de verkleuringen veroorzaakt door paalgaten aangetroffen *(zie foto 3)*. Definitieve conclusies zijn in dit stadium nog niet te geven. We verwachten deze, in verslagvorm, het volgend jaar gereed te hebben.

Anton van Schip